

V E L I K I T J E D A N

V O D I Č

za župne suradnike

**župne liturgijske animatore, katehete, vjeroučitelje,
čitače/komentatore, pjevače, ministrante,
sakristane/mežnare, izvanredne pričestitelje i dr.**

++++
Slavlja Velikoga tjedna, koja počinju Cvjetnicom - Nedjeljom Muke Gospodnje, a posebice Vazmenoga trodnevlja Gospodnje muke i uskrsnuća, sjajan su vrhunac čitave liturgijske godine. Krist je, naime, djelo ljudskoga otkupljenja i savršene proslave Boga izvršio poglavito svojim vazmenim otajstvom, kada je svojom smrću uništio našu smrt i svojim uskrsnućem obnovio naš život (usp. Rimski misal, Opća načela..., br. 18). U isto su vrijeme liturgijska slavlja/događanja tih dana izvor i nadahnuće za čitavu liturgijsku godinu, a time i za sav vjernički život.

Vazmeno trodnevlje Gospodnje muke i uskrsnuća počinje misom Gospodnje večere, središte mu je u vazmenom bdjenju, a zaključuje se blagdanom Uskrsa.

Vazmeno bdjenje, u svetoj noći kada je Krist uskrsnuo, valja smatrati "majkom svih noći i svih bdijenja". Te noći Crkva iščekuje i u sakramentima slavi Kristovo uskrsnuće. Zato cjelokupno slavljenje ovoga svetog bdjenja valja održavati noću ili nakon što padne noć.

Budući da su ovi dani 'srce' liturgijske godine, treba im posvetiti maksimalnu pažnju u vidu što dostojanstvenijega i svečanijega odvijanja.

Premda je pojedinim suradnicima sve već, više ili manje, poznato ipak, jer se to odvija jednom godišnje, često se mnogi, ponekad i sami svećenici, nađu na mucu kada vide što sve treba pripremiti.

I nije isključeno da žurba stvori nepotrebne napetosti te da nešto, čak i važnijega promakne, pogotovo ako se kasno počne s pripremom.

Ovaj Vodič slijedi Rimski misal i obrednik Veliki tjedan.

Svaki župnik koji je prvi odgovoran ili voditelji pojedinih službi u župnoj zajednici vidjet će što treba prilagoditi za određenu sredinu, vodeći računa i o nekim vrijednim običajima.

U svakom slučaju od velike je važnosti da župni suradnici što bolje upoznaju sadržaj i tijek slavlja Velikoga tjedna, svu bogatu simboliku, kako bi mogli, pod vodstvom župnika, što kvalitetnije pomoći u animiranju svete liturgije.

Priredio (2007.) - preuredio (2011.):

Milan Šimunović, Petra Zrinskog 11, 51000 Rijeka; tel. 051 216-616.

A. VAŽNOST SURADNIČKIH SLUŽBI u novom poimanju župne zajednice

1. Posljednjih godina osjeća se potreba korjenite obnova tkiva naših župnih zajednica (kako je već (1988.) naglasio Ivan Pavao II. Na djelu su strukturalne promjene kako bi župne zajednice sve više postajale mjesta zajedništva i poslanja te suodgovornog djelovanja iz vjere, odnosno kako bi postajale sve više "aktivan subjekt i nositelj sveukupnog pastoralnog djelovanja Crkve" (HBK, *Na svetost pozvani*, br. 278). On bi trebale prerastati u 'zajednicu zajednicâ ili zajedništava' odnosno u 'žive vjerničke krugove'. U protivnom, opasnost je da se župa pretvori uglavnom u neku administrativnu i obrednu zajednicu, s tendencijom osipanja vjernika, osobito mlađe i srednje dobi. - Na crti nove evangelizacije, posljednjih godina raste potreba za formiranjem tzv. **liturgijskih zajednica ili liturgijskih inicijativnih skupina**, kojima je cilj produblјivanje značenja liturgije i što dostojanstvenije slavlje, osobito euharistije, a na crti življenja i prenošenja vjere u novim promijenjenim okolnostima.

U tu zajednicu spadaju svakako **sakristani/mežnari, čitači, pjevači, ministranti, izvanredni pričestitelji** i dr., bez kojih nema pravoga 'razvijenog' slavlja, kako ga predviđa Rimski misal, uz ostale obrednike.

Kako bi sve što bolje funkcioniralo uvodi se i služba tzv. **liturgijskih animatora** koji koordiniraju i animiraju sve službe (pojedince i skupine) u pripremi liturgijskih i izvanliturgijskih slavlja, a u vidu svjesnijeg i aktivnog sudjelovanja vjernika u liturgiji. Sve službe trebaju proći određenu edukaciju na razini dekanata ili biskupije, a liturgijski animatori pohađaju i posebne seminare/institute.

2. Dakako, suradnici pritom, pod vodstvom župnika i njegovih najbližih suradnika, trebaju voditi računa ne samo o onome 'kako se uvijek radilo', nego i o inovacijama odnosno promjenama koje donose pojedine crkvene upute, te provjerena crkvena izdanja, koristeći se i iskustvima onih župnih zajednica koje su poznatije po 'bogatijim' programima. Pritom će znati i župniku nešto sugerirati, ako slučajno još nije informiran o nekim novijim inicijativama. Danas već postoji dosta literature (knjižica, brošura i materijala, čak i na internetskim stranicama) pa je dobro da barem neki to više prate i da se o pojedinim prijedlozima razgovara. Svakako, tu župnik i njegovi uži suradnici (vikar, časna sestra, đakon - gdje ih ima) mogu puno pomoći, odnosno sugerirati.

3. U svakom slučaju, nipošto nije dobro da pojedine službe (od pjevača pa dalje) nešto 'rade na svoju ruku', mimo župnika. Zato je važno razgovarati i dogovarati se, odnosno uključiti se u župne katehetske i druge susrete, osobito probe, a ne samo 'pojavit se' koji puta, ne vodeći računa o onome što je dogovoreno na spomenutim susretima.

4. Svakako, pogotovo jer je to samo jednom godišnje, suradnici trebaju ponovno pregledati (proučiti) obrednik *Veliki tjedan* (izdanje Kršćanske sadašnjosti u Zagrebu) te, eventualno, neka prigodna izdanja koja o tome govore. Uputno je, kao što se to već radi u mnogim sredinama, staviti tekstove na 'platno' (grafoskop i dr.) a neke čak i umnožiti da vjernici mogu bolje sudjelovati. Valja imati na pameti da ponekad, a osobito u Velikom tjednu, u crkvu dođu oni koji možda rijetko idu u crkvu, ili samo te dane.

5. Dakako, od najveće je važnosti da suradnici žive 'euharistijskim životom', a to znači ne samo da aktivno i pobožno sudjeluju na misi, već i da se pričešćuju te cjelokupnim svojim vladanjem, osobito istinskim zajedništvom, drugima budu primjer.

I. Pjevački zbor/voditelj pjevanja

Program priprema orguljaš u dogovoru sa župnikom i pjevačkim zborom (grupom), uzevši u obzir ono što se ranije pjevalo i što se novoga može naučiti. Premda treba vrednovati neke 'starinske' tekstove/napjeve, ipak treba sve učiniti da se najprije uzmu u obzir liturgijski tekstovi, predviđeni u obredniku, vodeći dakako računa i o mogućnostima pjevača, odnosno o tome što je moguće. Stoga je potrebno predvidjeti i više izvanrednih proba, već prema tome kako procijeni i voditelj pjevanja u dogovoru sa župnikom.

U pripremi programa, ne samo za Veliki tjedan, nego i kroz cijelu godinu, valja voditi računa o temeljnom pravilu da je zbor prvenstveno u službi aktivnijega sudjelovanja, posebno pjevanjem, cijele prisutne zajednice. To znači da će 'zbarske dijelove' odnosno skladbe (koje pjeva samo zbor) tako rasporediti da se ne nadomješta cijela zajednica. Isto tako nitko, pa ni poneki voditelj(ica), nema pravo da uporno i neobrazloženo, 'zazire' od novijih skladbi, pa i tzv. šansona, osobito nekih koje su i liturgijski čak sadržajnije od 'starih pjesama' i toliko pjevne da ih narod brzo i rado prihvaća.

Dakako, u nemalom broju župnih zajednica nema pjevačkoga zbora, pa možda ni osnovne grupe koja bi mogla predvoditi pjevanje tekstove, predviđenih u obredniku. Tu će župnik vidjeti što je moguće, pa makar se i više toga bude moralo recitirati.

Pjevači trebaju što bolje 'ući' u cjelokupni tijek slavlja, proučivši potrebne upute. Usput, jedna preporuka: važno je da otpjevni psalam (poslije 1. čitanja) svakako zapjeva zbor ili psalmist), a da retke pjeva psalmist. Dakako, povremeno ih čitaju i čitači. Isto tako vers (redak) prije evanđelja (između Aleluja) pjeva psalmist (zbor), a ne da to mora činiti sam svećenik.

1. Cvjetnica

- a) *Hosana Davidovu Sinu* (prije blagoslova maslinovih grančica)
- b) *Slava, čast i hvala Ti, Spasitelju Kralju Kriste* (za vrijeme procesije), a može se, ako procesija duže traje, pjevati i "Do nebesa nek se ori"
- c) Otpjevni psalam, poslije 1. čitanja: *Bože moj, Bože moj....* (s pjevanim retcima)

2. Veliki četvrtak

- a) Ulazna pjesma: *Mi treba da se hvalimo ...* (makar i s najjednostavnijim napjevom)
- b) *Gdje je ljubav prijateljstvo* (u vrijeme 'pranja nogu')
- c) Euharistijske pjesme (za misu i za klanjanje poslije Mise), osobito "Usta moja .."

3. Veliki petak

- a) Otpjevni psalam: *Oče u ruke tvoje - predajem duh svoj* (običan napjev), retci se čitaju
- b) Svećenik: *Evo drvo križa* (svećenik) - Svi: "Dođite, poklonimo se"
- c) *Puče moj.....* Ako obred klanjanja/ljubljenja Križa traje duže, preporučuje se (naizmjenice) recitirati Pjesan "Križu sveti stablo svako" (vidi: Veliki tjedan, str. 132-133.)

4. Vazmeno bdjenje (Velika subota)

- a) Otpjevni psalmi, svakako:

- *Pošalji Duha Svojega, Gospodine, i obnovi lice zemlje - Gospodin je moja snaga, Gospodin je moja pjesma* (može se uzeti umjesto redovitoga psalma *Zapjevajmo*) - *Kao što košuta žudi...*

nb. Ili i drugi psalmi ovisno o tome koja čitanja predvoditelj predloži

- b) Aleluja i *Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar* (prije svečanog vazmenog Evanđelja)

U vazmenoj noći i kroz cijelo uskršno vrijeme pjevaju se **uskršne pjesme** (već prema tome kakve su mogućnosti pjevača/zbora). Ovdje se donosi popis najpoznatijih. Dakako, u pojedinim sredinama pjevaju se i neke druge lijepe starinske pjesme, a u drugima i neke suvremenije. Zato je važno da pjevači pogledaju i novije pjesmarice, a svakako da se dogovaraju sa župnikom i drugim župnim suradnicima. Preporučuju se ove pjesme:

- *Kraljice neba - Gospodin slavno uskrsnu - Uskrsnu Isus doista - Pobjedni dan slavimo - Na gozbu Kralja Jaganjca - Naš je usto Spasitelj iz groba - Zora nebom zarudjela - Na čast uskrsnuloga - Na nebu zora rudi - Radujte se kršćani - Radost prosu se cijelim svijetom - Nek mine Majko s lica tvog - Ovo je dan - Pjevaj hvale Magdaleno - Aleluja Onom koji uskrsnu - Reci svakom koga znaš - Kriste u Tvoje ime, i dr.*

II. Čitači/vodiči-komentatori

1. Uloga čitača, u okviru službe naviještanja Božje riječi, ima posebnu važnost. zato je uputno da to budu vjernici nakon proslavljenog sakramenta potvrde, a starija djeca mogu sudjelovati u čitanju redaka pripjevnoga psalma ili kojega zaziva u Vjerničkoj molitvi. Nije dosta samo 'lijepo vladanje' nego 'drugovanje s Božjom riječi', a to znači pravovremeno se pripremiti i razmišljati o onome što se čita, kako bi se bilo vjernički dostojanstveno. U svakom slučaju ne smije se dogoditi da liturgijska čitanka odnosno Red čitanja 'kruži' crkvom od jednog do drugog, dok neki pokazuju da ne žele čitati. Dostojanstvo Knjige odnosno Božje riječi zahtijeva da Red čitanja neposredno prije mise mora biti na ambonu, a ne da je čitače nose sobom u klupe.

2. Veliki tjedan ima neke posebnosti, i što se tiče čitanja, osobito što se tiče Muke gospodnje (ako se ne pjeva) i u Vazmenom bdijenju. zato je važno pripremiti se i načiniti raspored:

a) za redovita čitanja i komentare (načiniti raspored za *Veliki tjedan*)

b) za čitanje Muke (ako se ne pjeva) na *Cvjetnicu* i na *Veliki petak* - natipkati po ulogama, s time da je uputno da pjevači izreknu dio 'mnoštvo, svjetina'.

c) na *Vazmenom bdjenju* (redosljed, Pripjevni psalmi i dr.)

Od posebne je važnosti da čitači prouče Tijek slavlja, posebno u Vazmenoj noći, kada je više čitanja, te poslije otpjevnog psalma molitva.

3. Prema slavlje (Misa i drugi obredi) cjelokupnim svojim odvijanjem, odnosno riječima, simbolima/znakovima i gestama, treba samo po sebi 'govoriti', i vjernici bi taj 'govor' trebali poznavati, ipak u nekim prigodama, posebnim i izvanrednijim kao što je Veliki tjedan (jednom godišnje), važna je i uloga vodiča odnosno komentatora. On će na diskretan način, ne zamjenjujući svećenika, podsjetiti vjernike na aktivnije sudjelovanje, odnosno usredotočiti njihovu pažnju na neka važnija događanja. To je važno osobito za one koje rjeđe dolaze u crkvu, a možda se i po prvi puta nađu na ovim obredima. Dakako, sve upute (komentare) treba dobro dogovoriti sa župnikom/svećenikom koji predvodi slavlja da se vidi što će istaknuti, a pogotovo na kraju mise oglasiti, vodič, a što sam župnik. Uputno je da u Svetom trodnevlju ne bude nekih posebnih oglasa, posebno ne na Veliki četvrtak i Veliki petak, osim onih koji se usredotočuju na pozive na slavlje, za što je dovoljna i riječ vodiča, ako ga ima.

III. Sakristan/mežnar

Opća napomena: *Osobu koju se brine za crkvu, u smislu priprema svega za misu i dr., u nekim se krajevima zove mežnar a u drugima sakristan. Potrebno je, ipak, rastumačiti značenje tih riječi. Riječ **mežnar** je njemačkog porijekla, a dolazi od Messe (misa), pa otud riječ 'messner', u hrv. mežnar, što znači osoba koja vodi brigu o pripremi svega što je potrebno za misu, kao najuzvišeniji čin Crkve. Negdje se ta osoba naziva i **sakristan** (dolazi od latinske riječi 'sacer'=svet), koji se bavi 'svetim radnjama', pa otud i riječ sakristija (hrv. posvetionica) kao prostor gdje se čuvaju svi posvećeni predmeti za bogoslužje (misu). U proširenom značenju brine se, pod vodstvom župnika, za sve što se odnosi na župnu crkvu. Zbog važnosti te službe danas bismo tu osobu mogli smatrati i svojevrsnim pastoralnim asistentom jer uvelike pomaže župniku, počevši od prve i često najvažnije informacije o svemu što se odnosi na vjerski život i slavlja (računajući i na činjenicu da se pojedini vjernici, pogotovo oni koji su se više udaljili od Crkve, najprije njoj obraćaju), posebno u onim mjestima gdje svećenik ne stanuje. Negdje tu službu vrše časne sestre, a u najčešćem slučaju vjernici laici.*

Ovdje ćemo upotrebljavati izraz 'sakristan', pa makar je negdje (možda u većini slučajeva) to ženska osoba, Isto tako negdje je ta osoba muškarac.

1. Uz (izvanredno-generalno) čišćenje crkve potrebno je na vrijeme pripremiti, u dogovoru sa župnikom, sve što je potrebno za liturgijska slavlja.

2. Od posebne je važnosti da sakristan/mežnar znade poslušati sugestije liturgijskog animatora (ako ga ima), vrednovati sve službe, osobito službe ministranta i izvanrednog pričestitelja,

odnosno s njima surađivati, pozvati ih na zajedničku pripremu svega što je potrebno za liturgijska slavlja. Štoviše, njegova je odlika da bude koordinator i animator, kako se ne bi dogodilo da druge odbija, čak i onemogućujući da se u pripremi slavlja primjeni nešto što se preporučilo na seminarima koji se organiziraju na dekanatskom i biskupijskom planu. osobito treba surađivati s ministrantima. Nije uputno da u vrijeme samog slavlja vrši ono što spada na ministrante (kao npr. zvonjenje). Štoviše, uputno je da oni pale svijeće, ponekad skupljaju milostinju i dr.

3. Mora dobro proučiti obrede da znade kako se sve odvija, tim više ako mora pomoći ministrantima koji su, negdje, tek početnici ili nisu još uvježbani, tim više što se više toga vrši samo jednom godišnje pa im nije lako u svemu se snaći. Isto tako, činjenica je da u nekoj župi nema ministranata, pa sakristan/mežnar mora dobro proučiti sve što se odnosi na ministrante i pomoći svećeniku, angažirajući i druge vjernike.

Cvjetnica

Treba prirediti stolić s maslinovim grančicama koji će biti u dnu crkve (ako je kišno vrijeme), negdje ispred crkve ili na drugom lokalitetu (pri kapeli) ako se 'razvija' procesija. Netko bi trebao biti uz stolić gdje će biti obred 'blagoslov grančica' da pripazi kako bi svatko mogao dobiti po grančicu. Tu je uputno staviti kutiju u koju se skuplja dobrovoljni prilog, već prema običaju (ili za misije, ili caritas...). Uputno je da se oltari dijelom okite i maslinovim grančicama. Boja misno ruha je *crvena*, što doziva u pamet muku i smrt Isusovu i dragocjenu cijenu prolivene Krvi.

Veliki četvrtak

Okititi 'oltar prema narodu'

Pripremiti/okititi oltar (pokrajnji) ili u kapeli gdje se odnosi *Presveto* nakon mise i gdje je Klanjanje (Getsemanska ura).

Dvije svijeće koje nose ministranti.

Pripremiti više hostija (da bude za Pričest i na *Veliki Petak*)

Lavor/vrč s vodom - i ručnik (ako se vrši obred 'pranja nogu')

Obredno ruho (za svećenika) je bijele boje.

Dodatak:

1. Obred 'pranja nogu' (koji izražava Isusovu gestu ljubavi prema svojim učenicima). Izbor dvanaest muškaraca ne bi smio biti bez ikakva kriterija. To bi trebali biti ljudi koji su angažirani u životu zajednice i koji sudjeluju u punini u Euharistiji, a to znači da se pričestuju. Pitanje je koliko je uputno da to budu samo ministranti, makar i u višim razredima. Ukoliko nije moguće naći prikladnu skupinu bolje je ispustiti taj obred.

2. Pitanje "*Božjega groba*". Pokoncilaska liturgija zadržala je svečanost prijenosa Svetotajstva s oltara na kojem se slavi Euharistija (i iz svetohraništa/tabernakula), uz napomenu da se izbjegne svaka pomisao na 'grob'. Mjesto pohrane je u nekoj pokrajnjoj kapeli ili, ako je nema, na pokrajnjem oltaru, gdje je klanjanje. Međutim, mjesto 'pohrane' Presvetoga ne može sličiti nekom 'grobu'.

Što se tiče 'Božjega groba' treba najprije naglasiti da je liturgija sva usmjerena prema središnjem događaju uskrsnuća. To znači da nije uputno u svemu 'historizirati' događaje iz Isusova života (muke i smrti), konkretno uvoditi neke ranije tradicionalne običaje vezane uz Isusov 'ukop' i to sa svom dramaturgijom koja se u prošlosti - a negdje i danas - provodila. Ipak, običaj postavljanja 'Božjega groba' može se zadržati, ali treba sve učiniti da to ne zasjeni značenje liturgijskih slavlja u Velikome tjednu. To znači da, ako se priprema mjesto 'Božjega groba', to 'nije u funkciji' (zaklonjeno je) sve do Velikoga petka navečer poslije obreda. 'Božji grob' priprema se u pokrajnjoj lađi ili nekom drugom prikladnom mjestu u dnu crkve, bez nekih pretjerivanja što se tiče uresivanja. Važno je napomenuti da prije vazmenoga bdijenja (ili najkasnije poslije bdijenja) treba ukloniti 'corpus' (koji predstavlja Isusa u grobu) ili odmah poslije slavlja, da i na sam Uskrs vjernici ne odaju čašćenje. *Grob je prazan*, što je poruka uskrsnuća. Mogao bi se staviti kip Isusa uskrsloga (Uskrsnuće), kako je običaj, anđeo, ostaviti

platno i sl. To treba učiniti makar su 'stariji' vjernici često skloniji pobožnostima trpećega Isusa, a manje usredotočeni na Isusa proslavljenoga.

Veliki petak

Oltar je bez ikakva uresa (oltarnik, križ, svijeće, cvijeće) što je znak Isusova poniženja, odnosno muke i smrti.

Pripremiti *veliki Križ* koji je zastrt (koji će se nositi u povorci) i otkrivati u obredu pokazivanja Križa.

Jedan jastučić i eventualno manji tepih koji će se prostrti ispred stepenica gdje će se svećenik prostrti.

Pripremiti sa strane oltarnik (te tjelesnik-korporal i misal) koji će se prostrti u vrijeme Svete pričesti.

Obredno ruho (za svećenika) je *crvene boje*.

Vazmeno bdjenje (Velika subota u noći)

- *Vazmena svijeća* (pripremiti i probati zapaliti da se vidi da dobro gori odnosno da stijenj nije upao u vosak) i staviti novi broj - za tekuću godinu.

- jedna posuda (limena) s drvima (oganj) ispred crkve, što treba na vrijeme zapaliti da bude žara. Uputno je da tu netko od suradnika dežura.

- veća kliješta (ili nešto slično) da se može uzeti žeravica, zatim treščice (ili veće šibice) kojima će se zapaliti *Vazmena svijeća* s novog ognja.

- kuglice od voska koje se stavljaju u Vazmenu svijeću

- svijeće za ministrante (u sakristiji)

- posuda (veća) ili dvije manje blizu oltara za 'Blagoslov vode' i obnovu krsnih obećanja.

Obredno ruho za svećenika je *bijele boje*.

Dobro je da sakristan u vrijeme blagoslova ognja pred crkvom ostane u sakristiji kako bi mogao u određeno vrijeme (nakon trećeg puta: Svjetlo Kristovo) zapaliti određena (ne sva) električna svjetla.

Dodatak - još neka pitanja

1. Na vrijeme pripremiti svu crkvenu robu da bude uredno (čisto) i dr. Uputno je da ministranti odnesu svoje haljine i da se roditelji (mame) angažiraju u sređivanju.

2. Podsjetiti župnika da se nabavi više hostija

3. Probati razglas - kako radi - (mikrofon) i dr.

5. Za 'pranje nogu' (apostolima) - pripremiti stolice.

6. Na Veliki petak staviti košaricu za vrijeme 'ljubljenja križa' da vjernici mogu staviti svoj dar za održavanje mjesta Isusova ukopa (groba) u Jeruzalemu. kasnije se ta košarica stavlja kod 'Božjega groba', ako se sprema.

7. Za Veliku subotu (bdjenje) prirediti posudu s vodom za blagoslov (grančicu za škropljenje). Isto tako na vrijeme pripremiti sve za oganj, a osobito kliješta i treščice (ili još bolje dugačke šibice).

8. Na vrijeme upozoriti župnika što treba popraviti, što ne funkcionira i dr. Uz ostalo, od posebne je važnosti da Uskrsna svijeća bude dobro sređena (odrezana, ako je već upotrebljavana) da stijenj može gorjeti. Možda je uputno načiniti papirnatu okapnicu.

9. Što se tiče svijeća za vjernike treba im omogućiti da u crkvi nabave, angažirajući djecu i mlade da načine papirnatu okapnicu (kako bi se što manja zakapale klupe a pogotovo tepisi).

10. Ako nije netko posebno zadužen dobro je da sakristan angažira nekoga koji će biti kod 'stola za tisak' kako bi pomogao pri prodaji svijeća, vjerskoga tiska i dr.

IV . Ministranti

Važnost posluživanja - posebno u Velikom tjednu

1. Ministrant poslužuje kod sv. Mise, koja je za kršćane nešto najvažnijega - slavlje i susret s Uskrslim Isusom. Stoga je za kršćanina čast biti ministrant koji je spreman založiti se, biti redovitiji na Misi i pomagati. Dakako, dobro je napraviti Raspored kroz mjesec.
2. Od posebne je važnosti lijepo vladanje - ne pričati ili okretati se bez potrebe. Ako nešto hitno treba ili netko nije siguran što treba napraviti, potihlo pita drugog ministranta, a po potrebi i samog svećenika.
3. Svi ministranti vrše sve uloge. Tako nitko ne može reći da on uvijek zvuči ili donosi hostije, vino, vodu i slično. To će rasporediti svećenik ili stariji ministrant koji je zadužen za organizaciju/raspored, da se svi vježbaju. Jedino je pitanje držanja kadionice: to treba posebno vježbati i to će vršiti (za početak) dva/tri ministranta.
4. Jako je važno da se ministranti inače, a posebno ovih dana, lijepo vladaju čime i druge, osobito djecu, potiču da isto čine. Neka se sjeti da svi vjernici njih gledaju i da svojim, vladanjem potiče sve n a pobožno sudjelovanje.
5. Isto tako važno je da ministranti jasno i glasno odgovaraju na pojedine molitve/svećenikove pozive/poklike. Nije lijepo vidjeti da šute.
6. U Velikom tjednu, razumljivo je, ima i više zadataka. To su najvažniji dani u godini. Budući da su slavlja/obredi Velikoga tjedna jednom u godini, dogodi se da se mnogo toga zaboravi. Neke posebnosti:

Cvjetnica: blagoslov grančica i procesija

Veliki četvrtak: zvonjenje svim zvoncima na "Slava Bogu na visini" te Prijenos Svetotajstva poslije mise u pokrajnju kapelu ili na pokrajnji oltar, s klanjanjem i otkrivanjem oltara. Dakle, nakon "Slava Bogu na visini" zvonca se više ne upotrebljavaju sve do "Slava Bogu..." u subotu, na Vazmenom bdijenju. Umjesto zvonca upotrebljavaju se čegrtaljke, ako ih ima. Treba na vrijeme probati kako se njima rukuje da se izbjegne eventualni smijeh (što nije nikako dobro) kad to netko nespretno čini.

Veliki petak: nema mise, sve je novo i jedini put u godini; zato treba sve dobro proučiti (izlazak pred oltar, klanjanje Svetom križu, pričest i dr.)

Velika subota - Vazmeno bdjenje: u prvome dijelu je mnogo toga novoga (jedanput u godini), od blagoslova ognja, procesije s uskrskom svijećom, obnove krsnih obećanja i dr.

Dakle, za dane potrebno je i više proba, pod vodstvom župnika, župnog vikara, časne sestre ili nekog od župnih animatora, pa čak i starijeg ministranta (jer danas - što je pohvalno - ima ministranata srednjoškolaca, pa čak i studenata). Zato je važno dobro proučiti Tijek slavlja, kako se ovdje donosi.

Važno je ponuditi pomoć sakristanu pomoći u spremanju crkve odnosno svega što je potrebno za slavlja. Inače, ministranti i sakristan/mežnar trebaju dobro surađivati. Jasno je da se očekuje da kao mlađi znaju poslušati starijega, konkretno sakristana kada nešto zamoli.

7. Na kraju, važi kao i za sve vjernike:

1. nije dosta biti samo u noći na slavlju. Potrebno je doći i na sam dan Uskrsa.
2. Kao i obično treba uredno odložiti/spremati ministrantske haljine.
3. Red je i lijepo je da ministranti čestitaju najprije svome župniku Uskrs, a potom sakristanu i drugima.

Dodatak

V. Simboli-znakovi-geste-riječi u Velikom tjednu

Raznovrsnost simbola/znakova, gesta i posebnih (liturgijskih) riječi u Velikom tjednu govori 'sama po sebi'. Pokušajmo ih ipak u najkraćim crtama opisati:

- **Crvena boja** liturgijskoga ruha (na Cvjetnicu i na Veliki petak) označuje muku i smrt Isusovu i dragocjenu cijenu prolivene njegove Krvi - za svoje prijatelje.
- **Maslinova (palmina) grančica** znak je života, nade i pobjede, a time i Isusova mesijanskog kraljevanja koje nije od ovoga svijeta.
- **Hosana** (prema aramejskom jeziku 'Hošana - znači 'Pomozi - Spasi nas dakle'. Vapaj za pomoć, koji se prigodom Isusova ulaska u Jeruzalem pretvorio u poklik, kliktaj radosti i veselja. Na misi "Hosana u visini" - s visina gdje Gospodin kraljuje dolazi pomoći vjernome narodu.
- **Mesija** dolazi od hebrejskoga izraza 'Mesija' odnosno grčkog 'Hristós' - Krist, što znači 'Pomazanik' (pomazan-opremljen Božjim Duhom za poslanje). Isus ne želi da ga se ne naziva mesijom, kako se ne bi kod ljudi stekao dojam da je neki 'zemaljski mesija', s nekom vremenitom mesijanskom slavom, već se predstavlja kao Sluga koji će trpjeti, žrtvovati svoj život za ljude i biti uzdignut. Od 'Hristos' je i naziv za Isusovog vjernika 'kršćanin' (hristianós). Kao što je Krist pomazan Duhom Svetim, koji je neizreciva Ljubav, tako su i kršćani pomazanici Duhom Svetim, što znači da su sada Kristovi.
- **Šutnja zvona i orgulja** (od 'Slave' Velikog četvrtka do Vazmenog bdijenja) - izraz je poniznosti u nasljedovanju Gospodinova poniženja. Otud i običaj da kršćani ispuste neka bučna slavlja i pjesme (svojevrni post ušiju). Naime, zvona i veseli zvuk orgulja su 'zanijemili', oltari su 'ogoljeni', kršćani počinju 'post žalosti' jer je Zaručnik 'ugrabljen'.
- **Pranje nogu 'apostolima'** - znak Isusa (kao sluga) koji daje svoj život za nas, odnosno Božje ljubavi prema čovjeku. To je primjer kršćanima da se znadu sniziti, posvjedočiti ljubav i biti spremni na služenje.
- **'Božji grob'** pokoncilaska liturgija ne predviđa, ali ako se (po starom običaju) sprema, onda je to samo nakon obreda Velikog četvrtka do Vazmenoga bdijenja (poslije se stavlja lik Isusa uskrsloga).
- **Prostiranje svećenika čitavom dužinom tijela** na Veliki petak znak je najdublje sagnuća pred tajnom smrti, ali i vjere u Isusovo otkupljenje i naše 'uzdignuće'.
- **Drvo križa** (križ) je za kršćane, prema liturgiji, 'drvo slavno' koje podsjeća na Isusovu muku i smrt; Isusov i naš raspoznajni znak odnosno znak vrhunske Božje ljubavi.
- **Oganj** (na početku vazmenoga bdijenja) kršćanima je znak i poziv da se u njima zapali i ražari živa želja za Bogom, da 'izgaraju' odnosno žive iz vjere u Krista uskrsloga.
- **Uskrsna svijeća** (velika) - simbolizira Krista koji je "svjetlo svijeta", kako je sam rekao. On prosvjetljuje svakoga čovjeka. Na svijeći je ispisana *tekuća godina, s križem, te A (alfa) i Ω (omega)* prva slova grčkog alfabeta, što znači da je Krist gospodar svih vremena, početak i svršetak. *A pet zrna tamjana* (većih) znak su pet Isusovih rana, za nas slavni. Inače, simbolika svjetla (svijeća) upozorava da Krist raspršuje tamu idolopoklonstva i svakovrsnog grijeha.
- **Voda** (krsna) u koju se uranja Uskrsna svijeća označuje silazak sile Božje, jer snagom Duha Svetoga čistimo se od grijeha i zla te rađamo na novi život. Inače u kršćanskoj liturgiji voda je znak očišćenja i odganjanja nečistih duhova, jer ju je i sam Krist odabrao kao sredstvo svoga posvećenja kod vlastitog krštenja.
- **Jaganjac Božji (janje)** - kako je Isusa nazvao Ivan Krstitelj (Jaganjac koji uzima grijeh svijeta) - najčešće je simbol Krista uskrsloga (često s križnom aureolom oko glave, a desnom nogom pridržava tanak križ sa zastavicom u ruci). Inače, pashalno janje je simbol (znak) onoga janjeta koje su Izraelci žrtvovali kada u noći napuštali Egipat. To 'novo Janje' je Krist, koji poput janjeta spašava, kojega "za naše grijeha probodoše".

- Kod blagoslova jela: **jaje** (uskrsno) označuje da, kao što klica života u jajetu razbija ljusku i pile izlazi na život, tako i Krist odvaljuje grobni kamen i uskrisava. **Kruh** je znak Isusa kao 'kruha života', **mladi plodovi** znak su novoga stvaranja koje započinje Kristovim uskrsnućem.

- **Aleluja** - od hebr. riječi 'Halelujah' a znači "Hvalite Gospoda"- To je poklik radosti i zahvalnosti Bogu (u novozavjetnom značenju, osobito prije navještaja Evandjelja: Hvalite Gospodina, Krist je uskrsnuo, on je naš život, on nam sada govori).

- **Vazam** (vazmeni blagdani). Izričaj je povezan s hebrejskom riječi 'pasha' (prolazak-prijelaz), a označava biblijsko razdoblje židovskog izlaska/prijelaza (nakon blagovanja janjeta, beskvasnog kruha i gorkog zelja) iz egipatskog ropstva, kroz pustinju, u obećanu zemlju. - Slika je Kristova uskrsnog puta spasenja po križu do uskrsnuća, što zovemo *pashalni misterij* ili *vazmeno otajstvo*. Otud za Posljednju večeru i izraz 'pashalna večera' (Krist je novi Jaganjac koji se žrtvuje) i za ove dane *'pashalni - vazmeni - blagdani'*. Kršćani slave Krista koji je iz smrti 'prešao' u život, slave i svoj 'prijelaz' iz smrti grijeha u novi život, i to snagom Kristova Duha.

Za osobno velikotjedno razmišljanje:

ISUSOVA MUKA I NAŠA MUKA

Isusova muka - i naša je vlastita muka.
 Getsemanska ura - koliki su je iskusili i spoznali!
 Prezir i poruga ovoga svijeta - koliki su ih kušali!
 "Drugome je pomogao, a sebi ne može pomoći" - za kolike to također vrijedi i danas!
 I krik Raspetoga: "Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio!" - koliko su ga usta uzviknula,
 a kolika su tek srca u nijemom očaju tako osjećala?!

Ipak, spas je što u svemu tome odjekuje Isusovo obećanje:

"U svijetu imate muku, ali hrabri budite - ja sam pobijedio svijet!" (Iv 16, 33)

B. TIJEK SLAVLJA OBREDA U VELIKOM TJEDNU

C V J E T N I C A Nedjelja Muke Gospodnje

Prije Mise dijele se maslinove grančice (netko mora biti prisutan da svatko dobije po jednu), a zatim se pripremi stolić na mjestu za blagoslov (ispred crkve ili na dogovorenom mjestu kod neke kapele), gdje se okupljaju i pjevači. Može se staviti kutija u koju vjernici stavljaju dar što se namjenjuje za caritas (a negdje i za misije po dogovoru sa svećenicima na otocima koji se brinu da se mogu nabaviti grančice). U svemu, u tome pomažu i ministranti.

Svi vjernici su na tome mjestu.

Procesija: Uputno je da se polazi s jednoga mjesta u drugo (iz jedne druge crkvice, kapele, vjeronaučne dvorane, crkvenog dvorišta, atrija...). Liturgija naglašava važnost izmjene mjesta i kretanje- Sve praćeno određenim znakovima i pjesmom stvara psihološke predispozicije za dublje doživljavanje otajstva koje se slavi. Što se tiče procesije na Cvjetnicu težište je na 'ulasku' (Kristovu u Jeruzalem, danas k svome narodu).

(Napomena: Ukoliko je kišno vrijeme, sve se može izvršiti u crkvi, tako da bi blagoslov bio u dnu crkve, a pjevači i ministranti išli bi u procesiji kroz crkvu).

Navještaj Muke Gospodnje mora biti zaista dostojanstveno izveden. Valja sve učiniti da tamo gdje se Muka ne pjeva bude pročitana po ulogama, što svakako na vrijeme treba pripremiti.

Prije početka

Komentator:

Današnja nedjelja uvodi nas u slavlje Velikoga tjedna, spomena Isusove muke, smrti i uskrsnuća. Početak tih događaja bio je Isusov ulazak u Jeruzalem, gdje su ga vjerni ljudi i znatiželjnici ljudi dočekali kao svoga mesiju odnosno kralja a vjerski vođe i društvene vlasti ga odbacile odnosno odvele u smrt na križu.

Zato današnje slavlje ima dva dijela:

- Svi ćemo se okupiti na mjestu gdje će se blagosloviti maslinove grančice. A nakon toga ćemo, poput onih koji su Krista prihvatili svečano i javno, procesijom pokazati da ga priznajemo kao svoga Spasitelja.

- U crkvi ćemo slušati biblijska čitanja i Muku Gospodnju i slaviti euharistijsku službu.

Maslinove i druge grančice odnijet ćemo svojim kućama da nas podsjećaju na proslavu Nedjelje Muke Gospodnje, na Krista mironosca.

P O Č E T A K - Blagoslov grančica

Kada svećenik (u plaštu crvene boje ako ga ima, inače u misnici), s ministrantima (koji nose dvije svijeće, na čelu križ, s kadionicom) dolazi do mjesta (stolića) početka obreda, pjevači pjevaju: *Hosana Davidovu Sinu ...*

Slijedi *Molitva* i blagoslov grančica... i sve kako predviđa obred.

Nakon Evanđelja, svećenik pozove na 'ophod - procesiju'.

Najprije ide ministrant s križem, te dva ministranta s dvije svijeće.

Netko od liturgijskih animatora se treba angažirati da 'ravna procesijom', to jest da se vjernici svrstavaju po dva/tri (ili četiri), da sve bude u redu, dostojanstveno i bez pričanja.

Čim krene procesija, zvone zvona.

U procesiji se pjeva: *Slava, čast i hvala Ti.....*

MISA

se nastavlja Zbornom molitvom.

Nakon *Zborne molitve*

- Komentator

U biblijskim ćemo čitanjima sada poslušati pjesmu o čovjeku – patniku koji Bogu služi svom dušom i tijelom, a potom pjevati starodrevnu pjesmu ili psalam vjernika patnika "Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio"?

Apostol će nas pozvati da po uzoru na Isusovo ponašanje u času odbačenosti i mi prihvatimo njegov put.

I na kraju slušamo navještaj o Muci Gospodnjoj da bismo još bolje shvatili i doživjeli privlačnu moć i ljubav Onoga koji je spreman ići do kraja da pokaže svoju ljubav prema čovjeku.

Slijede čitanja

1. čitanje:

Otpjevni psalam pjevaju pjevači

2. čitanje:

Redak prije Evanđelja - Muke Gospodnje

SLIJEDI "MUKA GOSPODINA NAŠEGA ISUSA KRISTA PO"

Homilija

- Poslije homilije:

VJERNIČKA MOLITVA (zazive izriču dva/dvoje predmolitelja)

- Nastavlja se sve po redovitom rasporedu.

Na kraju Misu (nakon svećenikovih oglasa):

Komentator:

Slavlje je ovdje završeno. Odlazimo svojim kućama noseći u sebi doživljaje ovoga slavlja. Pretpostavljam da nam je srcu još življa vjera i prijanjanje uz Isusa i njegov put. U rukama su nam maslinove i druge grančice, uvijek shvaćane kao znak života, nade i pobjede, što nas zorno podsjeća na Isusa. Zato je lijepo da ih u svojim kućama stavimo na vidno mjesto, uz Isusov križ.

U ime svih župnih suradnika pozivam vas da se uključite u slavlja u ovom Velikom tjednu i vidite u čemu biste se mogli angažirati, kako u pripremi slavlja tako i u iskazivanju bratske ljubavi (u posjetu bolesnima) i dr. Očekuje se da ćemo sve učiniti kako bismo sudjelovali u obredima odnosno slavljima Velikog četvrtka, Velikog petka i Vazmene noći, a pogotovo na sam Uskrs!

+++++

Za velikotjedno razmišljanje

Uvijek iznova

pribijat će te na križ.

Premalo im je jednom.

Ubijat će uvijek iznova i u tvoje ime.

To je njihova 'čovječnost'.

A onda će prema slici tvoje trnove krune

donositi vijence od ruža.

+++++

VELIKI ČETVRTAK MISA VEČERE GOSPODNJE

'Oltar prema puku' svečanije je uređen (urešen), kao i 'mjesto pohrane' Presvetoga, gdje će biti klanjanje/Getsemanska ura.

Ako se vrši 'obred pranja nogu', prirediti 12 stolica za 'apostole', a na pokrajnjem stoliću vrč s vodom i ručnik (na stoliću).

Ministranti pomažu u pripremi i svakako trebaju dobro pogledati gdje se što nalazi, osobito stolić s vrčem, vodom i ručnikom (ako je obred 'pranja nogu apostolima'). Trebaju se dobro dogovoriti tko će što raditi (i za zvonjenje svim zvoncima).

Komentator

Poštovani vjernici!

Ovim večerašnjim slavljem započinjemo Sveto trodnevlje ili liturgijski spomen Isusovih posljednjih dana života na zemlji i njegova 'prijelaza' Ocu po uskrsnuću. Ti osobiti događaji koji su svekoliku ljudsku povijest neopozivo usmjerili u tom pravcu započeli su Isusovom oproštajnom večerom s učenicima.

Večeras smo mi ti Isusovi učenici koji izvršavamo u današnje vrijeme Isusovu posljednju želju, ponavljajući riječi i geste s njegove oproštajne večere kao spomen koji ovjekovječuje njegov čin ljubavi i koji Isusove učenike - a to smo mi ovdje prisutni – uključuje u Isusov čin predanja za život svijeta.

Slavimo ovu euharistiju kao izraz naše volje da cjelokupnim svojim životom budemo Isusov živi spomen.

Kada se zapjeva *Slava Bogu na visini* zazvone sva zvana, koja 'šute' do vazmene noći (uskrsnuća).

Pratimo sve pažljivo, slušajmo biblijska čitanja koja će nam iznijeti smisao svega što se večeras događa.

Početak

pjesma: *Mi treba da se hvalimo*

Kada svećenik zapjeva: *Slava Bogu na visini*

sakristan (ili mu pomažu ministranti) zvoni (uključiti) sa zvonima, ministranti zvone s malim zvoncima (minutu do dvije)

1. čitanje:

Otpjevni psalam - pjevači

2. čitanje:

Redak prije Evanđelja – psalmist

Evanđelje - homilija

Ako se vrši 'Obred pranja nogu' odmah poslije homilije komentator najavljuje:

Večeras ćemo prisustvovati 'obredu pranja nogu', na spomen onoga što je Isus izveo na Posljednjoj večeri. To je gesta koja izražava samu bit svakog kršćanskog postojanja: biti u službi drugih, poput Isusa.

Pratimo to pažljivo i uživimo se u prizor s Posljednje večere. Ovdje je 12 muškaraca iz naše župne zajednice koji simboliziraju dvanaest Isusovih učenika-apostola.

Isus je svoje učenike, i nas, nazvao svojim prijateljima. Pjevamo pjesmu koja se posebno danas pjeva: *Gdje je ljubav prijateljstvo, ondje je i Bog.....*

Svećenik skida misnicu, ministranti donose vrč (vodu) i ručnik. Ide se prema mjestu gdje su 'apostoli', kojima se polijeva jedna noga.

Slijedi: VJERNIČKA MOLITVA (dva predmolitelja)

Nastavlja se Misa, kao obično.....

uz napomenu da je uputno da se, ako je moguće, Pričest vrši "pod obje prilike".

Komentator: PRIJE PRIČESTI (ako se pričešćuje 'pod obje prilike')

Večeras imamo iznimnu priliku pričestiti se pod obje prilike, a to znači primiti Presveto Tijelo i krv Isusovu. Svećenik dijeli pričest umakanjem hostije u kalež. Na njegove riječi: Tijelo Kristovo, reći ćemo. Amen, te, što je razumljivo, pričestiti se 'na usta', a ne 'na ruke.

Poslije Popričesne molitve - komentator (koji ujedno daje i najkraće oglase) :

Poslije Mise slijedi obred koji se samo danas čini. Imamo pred očima što se događalo one večeri, to jest poslije Posljednje Večere. Isus se s apostolima povlači u Getsemanski vrt, svjestan da će biti izdan i uhićen.

Tu započinje njegov križni put, od znojenja krvavim znojem do izdaje, osude i razapinjanja.

Zato se prenosi Presveto (posvećene hostije) na pokrajnji oltar, gdje ćemo neko vrijeme bdjeti s Isusom - i moliti. To mjesto nas ne podsjeća na Isusov ukop već nas poziva da se klanjamo i zahvaljujemo Gospodinu na daru "nama za hranu i piće".

U svoje molitve uključit ćemo sve one koji poput Krista trpe, posebno one koji nepravедno trpe zbog nepravédne osude, u kojoj smo možda i mi sami sudjelovali. Molit ćemo za oprostjenje i radi naših izdaja, poput one Judine.

Svi ćemo se okupiti kod oltara i ostati u klanjanju, razmatranju i molitvi.

Kroz to vrijeme je razotkrivanje svih oltara na spomen kako su Isusa svukli i mučili.

A sutra na dan Muke Gospodnje, i osobito otkrivanja i ljubljenja Križa naći ćemo se opet ovdje u Recite svima vašima da dođu i da se uključe.

Slijedi svečani prijenos i pohrana Svetotajstva (na za to predviđeno mjesto)

Donosi se kadionica/tamjan - kađenje

Ministranti nose svijeće, uz svećenika, i kadionicu...

Pjeva se *Usta moja*

Kod pokrajnjeg oltara ('Mjesta pohrane'), kađenje - pjevaju se dvije posljednje kitice: *Divnoj dakle...*

Slijedi klanjanje ili "Getsemanska ura", jer je ovo dan Tijela Kristova predanog i Krvi Kristove prolivene za žrtvu. Svakako se preporuča da kroz neko vrijeme bude 'zajedničko klanjanje', uz poziv vjernicima da tko može ostane još neko vrijeme (negdje vjernici dolaze do ponoći).

Preporuča se da se u zajedničkom dijelu čita (meditativno) "Isusova velikosvećenička molitva" (Iv, 17)

Napomena

U međuvremenu sakristan (pomažu mu dva ministranta) skida sve s oltara na kojem se slavi Misa, najprije s 'oltara prema puku' i dr. Sve sklanja (u sakristiju), tako da oltar bude potpuno otkriven i gase se svjetla u svetištu, da ostanu samo prigušena svjetla gdje je klanjanje.

VELIKI PETAK MUKE GOSPODNJE

Sakristan i ministranti trebaju doći ranije i provjeriti je li sve sređeno.

Nema ničega na oltarima (samo ostaje uređen pokrajnji oltar, gdje je Presveto, odnosno oltar u kapelici).

Ispred oltarskih stepenica prostir je mali tepih (ako već nema tepiha), s jastučićem za svećenika, koji će se poslije maknuti.

U sakristiji je pripremljen zastrti križ, s dvije svijeće.

Komentator: prije početka

Danas, iznimno jedini dan u godini nema mise već se posebnim bogoslužjem spominjemo Kristove muke. Ona za nas nije znak poraza već očitovanja Isusove ljubavi do kraja. Da bismo mogli pratiti današnje bogoslužje, evo kratkog pregleda.

U prvome dijelu čitat ćemo biblijsku poruku iz proroka Izaije o sluzi patniku. To je slika Isusa, čije ćemo se muke spomenuti danas prema opisu sv. Ivana evanđeliste. Nakon čitanja uslijedit će kratko tumačenje te poruke a onda ćemo sudjelovati u Sveopćoj molitvi.

Drugi dio je klanjanje Svetom križu: on je znak i sredstvo našega spasenja.

Na kraju, u trećem dijelu pristupit ćemo Pričesti - i tako se na otajstven način sjediniti s Kristom koji je umro i uskrsnuo.

Svećenik s ministrantima dolazi ispred oltara i ovdje se prostire čitavom dužinom tijela u znak najdublje poklona-sagruća pred tajnom smrti, ali i vjere u otkupljenje, to jest da ćemo biti 'uzdignuti' po Kristovoj mucu i smrti. Nakon toga ćemo svi kleknuti.

- Svećenik (u misnici crvene boje) s ministrantima ide ispred stepeništa, tu se prostre a oni kleknu na pod ili na prvu stepenicu, svi ostali u crkvi kleknu - i neko vrijeme ostaju u šutnji.

- Slijedi MOLITVA

- ČITANJA (upisati čitače)

1. čitanje:

Otpjevni psalam: *Oče u ruke tvoje.....* (pjevaju pjevači ili se recitira)

a retci se čitaju:

2. čitanje:

Vers prije Evanđelja - Muke Gospodnje, pjeva psalmist

MUKA GOSPODINA NAŠEGA ISUSA KRISTA PO IVANU

Ako se ne pjeva, uputno je da se čita po ulogama

Nakon MUKE (kratka) homilija

Nakon homilije - komentator

Sada slijedi Sveopća molitva - s deset nakana. Isus je svoj život stavio u službu svih ljudi jer je Njegova ljubav bila sveobuhvatna, svima je donio spasenje i život. Molitvom sudjelujemo i mi u toj sveopćoj ljubavi našega Spasitelja.

- SVEOPĆA MOLITVA (s deset zaziva)

Na svećenikov (ili đakonov) poziv: *Prignimo koljena* - svi se u tišini naklone ili, ako se zadržao običaj, pokleknu i ustaju na poziv 'Ustanite'.

Nakon Sveopće molitve - komentator

Vrhunac je današnjega obreda: Otkrivanje Križa i klanjanje Križu. Svećenik će s ministrantima donijeti Križ i pozvati nas da se poklonimo. On će zapjevati: Evo drvo Križa. A mi: Dodite poklonimo se.

Nakon toga svećenik će poljubiti Križ, i onda mi za njim. Dosta je jednom pokleknuti i poljubiti križ, kao simbol našega Spasitelja. Bit će to znak zahvale i vjernosti Isusu, umjesto Judina poljupca izdaje.

Kroz to vrijeme pjevat će se poznati pučki napjev: *Puče moj što učinih tebi?* Pjevajmo svi.

Tko želi nešto darovati prigodom ljubljenja Križa ili poslije svih obreda, to može ostaviti u košarici kod oltara. Naime, danas se ne kupi redovita milostinja, već se daje dar za održavanje 'Božjega groba' u Jeruzalemu.

U to vrijeme svećenik s dva ministranta ide u sakristiju (ili na mjesto gdje je pripremljen križ) po 'zastri križ', dolazi ispred oltara, na vrh stepenica, i počinje obred 'otkrivanja-pokazivanja svetoga križa'.

U tri navrata svećenik pjeva: *Evo drvo križa.....* (svi odgovaraju: *Dodite, poklonimo se*). Nakon toga, jedan ministrant pridržuje križ, a svećenik ide pokloniti se, poljubiti križ a poslije njega idu ministranti i ostali vjernici. Dovoljno je samo jednom pokleknuti ispred križa i poljubiti ga. Ministrant svaki put obriše križ (prirediti rupčić za brisanje).

Kroz to vrijeme se pjeva: *PUČE MOJ.....*

Pred kraj klanjanja/ljubljenja križa, ministranti (može pomoći i sakristan) prostiru na oltar oltarnik i stave dvije svijeće, s Misalom.

Svećenik stavi križ na stalak ili, ako ga nema, pošto se prostre oltar, nasloni ga (potreban je jastučić da se križ upre o njega).

Slijedi **PRIČEST**

Komentator - poslije klanjanja Križu, dok ministranti pripremaju oltar

Pričestiti se znači sjediniti se s Isusom, primiti njegova Duha ljubavi i snage, naučiti prihvaćati trpljenje i nositi teret jedan drugoga. Budući da je danas jedini dan u godini kada se ne slavi Misa, pričestit ćemo se s hostijama koje su pohranjene od jučerašnje Mise večere Gospodnje.

- Slijedi **SVETA PRIČEST**

Svećenik, s ministrantima koji nose svijeće, donese Hostije (s oltara 'Pohrane'). Slijedi Obred pričesti, a potom se preostale Hostije odnesu natrag.

Završna molitva

Komentator - NA KRAJU SLAVLJA

Razmišljali smo o Kristovoj muc i njegovoj neizmjerljivoj ljubavi koja je prihvatila i trpljenje da drugima pokaže put spasenja i da ih tim putem povede.

Sad ćemo se razići svojim kućama.

Sutra Crkva bdi u iščekivanju uskrsnuća Gospodnjega. Zato je dobro da barem u dopodnevnim satima dođemo u crkvu, kod Križa koji smo danas otkrili (ili kod 'Božjega groba' ako se priprema) i razmišljamo o njegovoj spasiteljskoj muc i smrti i u tom raspoloženju željno iščekujemo radosni poklik vazmenog ili uskrsnoga bdjenja.

Vazmeno bdjenje-slavlje Isusova uskrsnuća započinje sutra večer u ... sati. Ispred crkve je blagoslov ognja, slijedi procesija u crkvu, hvalospjev Uskrsnoj svijeći koja predstavlja Krista - svjetlo, zatim više biblijskih čitanja, navještaj Uskrsnuća, uz ponovnu svečanu zvonjavu zvona, blagoslov vode, obnova krsnih obećanja, a nakon toga svečana Euharistijska služba.

To će biti izuzetna prilika za obnovu naše vjere u Krista koji je nadvladao smrt.

Ponesite svijeće ili ćete ih ovdje moći nabaviti. Ponesite tko želi i jela za blagoslov (ovo reći ukoliko je običaj da se to čini nakon bdijenja).

Sada se razilazimo u tišini.

(OPET SE OTKRIJE OLTAR)

VELIKA SUBOTA VAZMENO BDJENJE U SVETOJ NOĆI

Napomene:

1. Prirediti (sat ranije) sve i zapaliti pripremljena drva ispred crkve na pogodnom mjestu
 2. U sakristiji pripremiti uskrsnu svijeću, kuglice od tamjana, šibice, bateriju za svaki slučaj, treščice za paljenje svijeće..., kadionicu, kliješta za uzimanje vatre, svijeće za ministrante....
Vjernicima omogućiti da nabave u dnu crkve svijeće (netko bi trebao biti kod stolića)
Posuda (dvije) s vodom blizu oltara (za blagoslov), s grančicom ili škropilom s kojim će se pošćropiti narod.
- Na oltar je dosta staviti oltarnik a ostalo se priređuje poslije Vjerničke molitve - za Prikazanje).

Napomena: ČITANJA

Tijekom vremena ustalila se praksa da se skрати broj čitanja. Međutim, u posljednje vrijeme - što je i pohvalno - vraća se praksa da se čitaju sva predviđena čitanja. Ova je noć jedinstvena prilika kada Crkva bdije, osluškujuci Božji glas u povijesti spasenja. I zato ne bi trebalo pogodovati onima koji bi htjeli da sve što prije završi. Počinje s, naime, stvarati mentalitet da se te noći dolazi uglavnom na 'blagoslov jela'. Oni koji su došli radi toga, na neki način 'požuruju', odnosno počinju prigovarati zbog duljine obreda. Izgleda da bi vjernike na 'blagoslov jela' trebalo više upućivati na Uskrs, obično na tzv. ranu misu gdje se ona slavi. Time bi se i više stimuliralo vjernike da je bitno na sam Uskrs doći na misu, a ne da se zadovolje vazmenim bdjenjem-misom (koje su neki počeli izjednačavati s božićnom polnoćkom).

Ako se iz pastoralnih razloga smanjuje broj čitanja iz SZ, nužno je ipak voditi računa o pravilu da je čitanje Božje riječi temeljni dio Vazmenog bdjenja. Treba uzeti barem tri čitanja iz SZ (u prijekoju potrebi najmanje dva), s time da se ne izostavlja 'Čitanje Knjige Izlaska'.

4. Prije početka obreda ugase se svjetla u crkvi.

T I J E K O B R E D A

Komentar: Par minuta prije početka

Ove noći kršćani bdiju. Od starine ova je noć na poseban način sveta za sve one koji su prihvatili Krista.

Nedostaju riječi da opišemo sve što ćemo značajnoga noćas slaviti. Najbitnije: sigurna je činjenica da nas Bog iz smrti izvodi u život. O tome ćemo slušati, pjevati, moliti – sve doživljavati i uz pomoć obreda, simbola i radnji. Pustimo večeras da što više progovore obredni znakovi i simboli.

Postepeno ću vas podsjećati na pojedine važnije događaje. Najvažnije je da aktivno sudjelujemo, glasno odgovaramo ono što znamo i kako vidimo da drugi čine. Podsjećam da pripremite svijeće.

Sada ćemo svi (uz razumijevanje za najstarije koji bi mogli ostati u crkvi) izići ispred crkve gdje gori oganj koji će svećenik blagosloviti. Na tom ognju zapalit će se Uskrsna svijeća, simbol Krista koji je svjetlo svijeta. Kada svi izidemo iz crkve, ugasit će se sva svjetla, samo ostaje upaljeno ono na ulazu u crkvu (pod korom).

+ **Blagoslov ognja** - pripravljanje Uskrsne svijeće
Ophod - ulazak u crkvu

Komentar (kada povorka ulazi u crkvu

Svećenik (ili đakon) nosi Uskrsnu svijeću. U noći smo, koja simbolizira zamračenje, zlo i grijeh. Možda smo koji put osjetili nadmoć tame i pobjegli se za uspjeh dobra. Ali Božja riječ nam kaže: "Svjetlo svijetli u tami i tama ga ne obuže". To je Krist, zato idemo za Njim.

*Svećenik će zapjevati u ulazu u crkvu: SVJETLO KRISTOVO, a mi ćemo odgovoriti: **Bogu hvala**. Kada to učini drugi put, u sredini crkve, onda ćemo zapaliti svoje svijeće na uskrsnoj svijeći, pri čemu će pomoći ministranti. Pripazimo da svijećama ne zakapamo sebe, druge i klupe.*

POVORKA: svećenik i ministranti idu kroz crkvu - kreću prema izlazu iz crkve; ispred crkve je zapaljena vatra. Tamo bi trebali biti okupljeni ne samo pjevači već i svi vjernici, barem mlađi....

- Blagoslov ognja i pripravljanje svijeće.

- Povorka kreće u crkvu i svećenik pjeva *Svjetlo Kristovo* - svi: *Bogu hvala*.

a) na ulazu u crkvu

b) u sredini crkve, tada ministranti zapale svijeće na Uskrsnoj svijeći (pazeći da je ne zagase) i pomažu ostalim vjernicima da zapale svoje svijeće..... svećenik malo pričeka dok većina ne zapali svijeće.

c) kreće se dalje: ispred oltara (na stepeništu) zapjeva treći put.

!! Sada se upale električna svjetla u crkvi ali ne sva, da dođe do izražaja Uskrsna svijeća (i svijeće koje vjernici drži u rukama). I uputno je da Služba čitanja bude sa 'prigušenim svjetlima'. Crkva bdije, u slušanju svoga Gospodina.

Komentar: Kada povorka dođe pred oltar i svećenik stavlja Uskrsnu svijeću na stalak Svećenik (đakon) sada odaje počast – kadi Uskrsnu svijeću, a potom slijede svečane Pohvale uskrsnoj svijeći, Kristu.

SLIJEDI HVALOSPJEV USKRSNOJ SVIJEĆI

(Nakon hvalospjeva gase se svijeće)

Komentar: Nakon pjevanja Pohvala

Sada slijedi Služba riječi. Večeras liturgija predviđa više čitanja. Slušajmo pažljivo. Nakon svakog čitanja pjeva se ili recitira otpjevni psalam, a potom svećenik predvodi Molitvu (tada se ustajemo i opet poslije Molitve sjednemo).

SLUŽBA RIJEČI (po izboru – u dogovoru sa svećenikom. Ovdje se donose osnovna ukoliko se ne čitaju sva čitanja:

Svećenik uvodi (kako je u Obredniku predviđeno)

1. čitanje (kraći dio iz Knjige postanka, po redu prvo u Lekcionaru)

čita:

Otpjevni psalam: *Pošalji Duha svojega Gospodine....* (pjevači)

retke čita:

Molitva – svećenik

2. čitanje (Knjiga izlaska - treće po redu u Lekcionaru)

čita:

Otpjevni psalam se pjeva (umjesto: *Zapjevajmo..* može se pjevati:

Gospodin je moja snaga.....)

Molitva – svećenik

3. čitanje (proroka Ezekijela - sedmo po redu u Lekcionaru)

čita:

Otpjevni psalam: *Kao što košuta žudi* (pjevači)

Retke čita:

Molitva - svećenik

Komentar: **Poslije molitve**

Sada će svećenik zapjevati Slava Bogu na visini. Ponovno će, u znak slavlja uskrsnuća Isusova, zazvoniti zvona koja nisu zvonila od večeri Velikoga četvrtka.

Svećenik zapjeva **Slava Bogu na visini**, zazvone crkvena zvona, ministranti zvone malim zvoncima..... i zapale svijeće na oltaru te ostala električna svjetla.

Pjevači pjevaju **Slavu**

Slijedi:

ZBORNA MOLTIVA

I ČITANJE POSLANICE SVETOGA PAVLA APOSTOLA RIMLJANIMA

a nakon toga pjevači: *Aleluja* i "Zahvaljujte Gospodinu....."

na kraju: Aleluja....

Slijedi Evandjelje (uz evandjelje se ne nose svijeće)

Homilija.

Komentar poslije homilije:

*Sada slijedi Krsna služba. Obično su se u prva kršćanska vremena u ovoj noći krštavali odrasli koji su se na to pripremali kroz dulje vrijeme. (Nb. Ako ima u župnoj zajednici takvih krštenika, pa i djece, reći: **I mi noćas imamo radost prisustvovati krštenju, krizmi i pričesti naših pripravnika.***

Svi ćemo obnoviti svoja krsna obećanja, držeći u rukama svijeće koje ćemo zapaliti nakon blagoslova vode.

Najprije slijedi blagoslov vode, koja je simbol preporođenja. Jer, Krist nas je 'oprao', preporodio na krštenju.

Slijedi obred blagoslova vode i obnova krsnih obećanja - kod krsnog studenca, a ako ga nema posuda s vodom stavlja se na ulazu u svetište (ispred oltara).

Prije krsnih obećanja vjernici zapale svijeće - ministranti pomažu.

Pjevači u vrijeme škropljenja vodom pjevaju "Vidjeh vodu", a ako ne pjevaju čitač može pročitati.

Slijedi SVEČANA EUHARISTIJSKA SLUŽBA

i redovito (sve do kraja Mise)

Nakon Pričesti i Popričesne molitve i župnikove čestitke i potrebnih oglasa:

Komentar:

Dočekali smo Uskrs. Hvala na prisustvu i sudjelovanju. U ime svih župnih suradnika, te svih župljana, izražavam našem župniku iskrene uskrsne čestitke. A najbolja će čestitka za njega, a onda i za sve nas biti, ako ovas vazmena slavlja budu poticaj i snaga za aktivnije i kvalitetnije uključivanje u život naše župne zajednice.

Neka uskrsni blagoslov side također i na sve plodove naših ruku, na uskrsna jela, koje će župnik nakon završne pjesme blagosloviti, moleći da i preko zajedničkog blagovanja zaživimo obnovljenim obiteljskim životom.

- Podsjećam još: Noćas i ovih dana kada svećenik na kraju mise govori ili zapjeva: *Idite u miru, aleluja, aleluja* - mi odgovaramo (ili pjevamo): *Bogu hvala, aleluja, aleluja.*

Slijedi Blagoslov (svečani - uskrsni) i završna pjesma KRALJICE NEBA RADUJ SE.....

Blagoslov jela - gdje je običaj (pripremiti prije Bdjenja "Blagoslovi")

Na kraju Mise - blagoslov uskrsnih jela - ministranti dolaze sa svećenikom ispred oltara. Treba donijeti kadionicu i tamjan. Negdje je običaj da jedan ministrant drži košaricu u koju prisutni mogu (ako žele) staviti svoje darove (uskrsna jaja) za ministrante. Isto tako i na Uskrs ujutro.

U S K R S

Na Uskrs se preporuča lijepo pripremiti **POSLJEDNICU** prije Evandelja
Ako se ne pjeva to mogu (po mogućnosti napamet) izvesti djeca/mladi:

Najprije se pjeva Aleluja
Dvoje čitača od ambona čitaju ili, još bolje, recitiraju:

1. čitač (muško)
SVETOJ ŽRTVI USKRSNICI
DAJTE SLAVU KRŠTENICI.
JANJE OVCE OSLOBODI
KRIST NAS GREŠNE PREPORODI.

SA ŽIVOTOM SMRT SE SASTA
I ČUDESNA BORBA NASTA.
VOĐA ŽIVIH PADE TADA
I ŽIV ŽIVCAT OPET VLADA.
MARIJO, O RECI ŠTO JE?
ŠTO TI OKO VIDJELO JE?

2. čitač (žensko)
GROB JA VIDJEH KRISTA BOGA
SVJETLU SLAVU USKRSLOGA,
ANĐELE I PLATNO BIJELO
U KOM BJEŠE SVETO TIJELO.
UFANJE MI USKRSLO JE
KRIST, MOJ GOSPOD I SVE MOJE
PRED VAMA ĆE TAMO GDJE JE
CVJETNA STRANA GALILEJE.

Oboje (a mogu se pridružiti i pjevači - ili staviti tekst na grafoskop da cijela crkva kliče):

**ZNAMO DA SI DOISTINE
USKRSNUO BOŽJI SINE.
POBJEDNIČE, KRALJU DIVAN,
BUDI NAMA MILOSTIVAN.
AMEN. ALELUJA.**

Sada se opet pjeva *Aleluja*

OVO SU, NAIME, VAZMENI BLAGDANI!
